

ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΣΧΟΛΗ ΝΟΜΙΚΩΝ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΝΟΜΙΚΟ, ΤΟΜΕΑΣ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

ΚΛΙΜΑΚΙΟ: ΚΑΘΗΓΗΤΗ ΑΝΔΡ. ΔΗΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΥ

ΜΑΘΗΜΑ: ΑΤΟΜΙΚΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ
(Δ' εξάμηνο)

Θέμα: <<Ιδιωτική ζωή>>

Όνοματεπώνυμο: Ζαχαρούλα Βλαμάκη
Αριθμ. Μητρώου: 1340200600042
Τηλέφωνο: 6971957218

Περιεχόμενα

I Εισαγωγή.....	3
α)Ορισμός ιδιωτικής ζωής.....	4
β) Οι διαστάσεις του ιδιωτικού βίου.....	6
γ) Η κριτική της γαλλικής συμβολής, ορολογία και περιεχόμενο	8
δ)Διάκριση δημόσιου και ιδιωτικού βίου.....	10
ε)Διάκριση οικογενειακής και ιδιωτικής ζωής.....	11
στ)Περιεχόμενο δικαιώματος της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής.....	13
ζ)Φορείς.....	14
η)Πεδίο Ισχύος.....	15
II Προστασία της ιδιωτικής ζωής.....	17
i)Διεθνές νομοθετικό πλαίσιο προστασίας της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής.....	17
ii)Εθνικό νομοθετικό πλαίσιο.....	19
III Περιορισμοί-Ειδικά θέματα	
A) Περιορισμοί.....	21
B)Αρχή της δημοσιότητας των δικαστικών συνεδριάσεων.....	21
Γ)Προστασία της ιδιωτικής ζωής από προσβολές του τύπου-Θεωρία Zeitgeschichte.....	23
Δ) Λίγες σκέψεις για το δικαίωμα του πληροφοριακού αυτοκαθορισμού.....	26
IV Συμπέρασμα.....	28
V Περίληψη-Summary.....	29
VI Νομολογία.....	30
VII Βιβλιογραφία.....	32
VIII Λήμματα.....	35

ΙΔΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο Γάλλος κοινωνιολόγος Emile Durkheim αναφέρει πως στην αρχαία Ελλάδα <<το άτομο ήταν απορροφημένο από την κοινωνία και ακολουθούσε πιστά τις τάσεις της>>.Στις Αρχαϊκές κοινωνίες η ιδιωτική ζωή και η σφαίρα του απορρήτου των ατόμων ήταν πολύ περιορισμένες.

Με την οργάνωση των ανθρώπων σε πόλεις,θεωρήθηκε εξασφαλισμένη η προστασία της ιδιωτικής ζωής,αλλά ακόμα και σε μια δημοκρατική πολιτεία διακινδυνεύεται η ιδιωτική σφαίρα του ανθρώπου από πολλές πλευρές-από την διαρκώς αυξανόμενη τεχνολογική δυνατότητα διεισδύσεως στην ιδιωτική σφαίρα τρίτων χωρίς τη θέλησή τους και κυρίως χωρίς να ζητηθεί η γνώμη τους,από την καταχρηστική χρησιμοποίηση των πληροφοριών που συσσωρεύονται στα διάφορα συστήματα ηλεκτρονικών υπολογιστών.Όσο κινδυνεύει,βέβαια, η ιδιωτική σφαίρα από παρακολούθηση και κατασκόπευση εκ μέρους της κρατικής εξουσίας,αλλό τόσο κινδυνεύει από αδιάκριτες επεμβάσεις εκ μέρους των ιδιωτών,από τους οποίους ο καθένας μπορεί να έχει τα δικά του κίνητρα.

Το γεγονός ότι η ιδιωτική ζωή του ατόμου αποτελεί συστατικό στοιχείο της προσωπικότητάς του,το οποίο φυσικά πρέπει να γίνεται σεβαστό,αφού σε αντίθετη περίπτωση εμποδίζεται η ίδια η ανάπτυξη της προσωπικότητάς του,οδήγησε το νομοθέτη να προβεί στη θέσπιση διατάξεων που συμβάλλουν στην προστασία της ιδιωτικής ζωής.Στην παρούσα εργασία παρουσιάζεται η έννοια της ιδιωτικής ζωής,η έκταση καθώς και τα όρια προστασίας της.

α) Ορισμός ιδιωτικής ζωής

Το άρθρο 9 παράγραφος 1 του Συντάγματος ορίζει ότι η ιδιωτική και οικογενειακή ζωή είναι απαραβίαστη. Η νέα αυτή συνταγματική διάταξη καλύπτει όλες τις πλευρές της ιδιωτικής σφαίρας εκτός από το άσυλο της κατοικίας και την ελευθερία της επικοινωνίας αφενός και την ελευθερία της θρησκευτικής συνείδησης αφετέρου, που κατοχυρώνονται από ειδικές διατάξεις¹. Η προστασία της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής είναι ευρύτερη από το άσυλο της κατοικίας γιατί δεν περιορίζεται στην είσοδο στην κατοικία αλλά μπορεί να παραβιαστεί και με άλλες επεμβάσεις στην ιδιωτική σφαίρα όπως την οπτικό-ακουστική κατασκόπευση ή την δημιουργία τόσου (αεροπορικού πχ θορύβου) (ή δονήσεων ή δυσοσμίας κ.ο.κ) ώστε να επηρεάζεται σημαντικά η ιδιωτική ή οικογενειακή ζωή, η και ακόμα και την απαίτηση παροχής πληροφοριών που αφορούν αδικαιολόγητα την ιδιωτική σφαίρα.

Η ιδιωτική ζωή εμφανίζει ιδιαίτερες δυσκολίες προσδιορισμού, όμως, ο προσδιορισμός της έχει νομική σημασία λόγω της συνταγματικής² κατοχύρωσης. Με τον όρο ιδιωτική ζωή νοείται μια μερικότερη περιοχή της συνολικής ζωής του ανθρώπου, η οποία διακρίνεται από το νομοθέτη σε πολιτική, οικονομική και

¹ Δαγτόγλου, Ατομικά και Κοινωνικά Δικαιώματα, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα 2005

² Δημητρόπουλος, Συνταγματικά δικαιώματα, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2008

κοινωνική. Η ιδιωτική ζωή αποτελεί τμήμα τη γενικότερης ζωής του ανθρώπου, όχι κατεξοχήν τμήμα της πολιτικής ή οικονομικής ή πολιτικής ζωής του.

Η ιδιωτική ζωή αποτελεί <<μητρικό>> δικαίωμα πολλών άλλων μερικότερων δικαιωμάτων και διατάξεων, οι οποίες προστατεύουν μερικότερες εκφάνσεις της, όπως το άσυλο κατοικίας, του γάμου, της οικογένειας και άλλα.

Η ιδιωτική ζωή αναφέρεται σ' ένα είδος ανθρώπινης δραστηριότητας που αφορά το ίδιο το άτομο και ένα στενό κύκλο προσώπων που τον περιβάλλει. Κάθε ιδιωτική δραστηριότητα του ανθρώπου, όπως ένας απλός περίπατος, οι συναναστροφές του με φιλικά πρόσωπα, η διασκέδαση, ανήκουν στο περιεχόμενο της έννοιας της ιδιωτικής ζωής³.

³ Μαυριάς, Το συνταγματικό δικαίωμα του ιδιωτικού βίου, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 1982

β) Οι διαστάσεις⁴ του ιδιωτικού βίου

1. η αντικειμενική ή ουσιαστική διάσταση του δικαιώματος του ιδιωτικού βίου εναντίον της δημόσιας εξουσίας.

Η εν λόγω διάσταση περιλαμβάνει το δικαίωμα του ανθρώπου να καθορίζει, ποιες από τις πληροφορίες που το αφορούν θα περιέρχονται σε γνώση των τρίτων και ποιοι θα είναι οι αποδέκτες της πληροφόρησης. Το δικαίωμα αυτό αποκαλείται⁵ δικαίωμα << πληροφορικού αυτοκαθορισμού των πολιτών >> και περιέχει απαγόρευση απευθυνόμενη εναντίον της δημόσιας αρχής ως προς την άντληση, σώρευση, επεξεργασία και διάδοση προσωπικής φύσης πληροφοριών για το άτομο.

2. η αντικειμενική ή ουσιαστική διάσταση του δικαιώματος του ιδιωτικού βίου εναντίον της κοινωνίας (τριτενέργεια)

Στην περίπτωση αυτή υπάγει την προστασία του ατόμου από τη διακινδύνευση του ιδιωτικού του βίου κατά δύο τρόπους: α) την εμπορικοποίηση της πληροφόρησης πάνω στο άτομο και β) την εισβολή της καταναλωτικής διαφήμισης, η οποία προβάλλει τρόπους ζωής και αντιλήψεις που συντελούν στην διαμόρφωση

⁴ Μαυριάς, Το συνταγματικό δικαίωμα του ιδιωτικού βίου, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 1982

⁵ Κατά τον Podlech

ομοιόμορφων προτύπων, καταλύοντας έτσι μία θεμελιώδη προϋπόθεση του ιδιωτικού βίου, τον πλουραλισμό απόψεων και εκδηλώσεων

3. η θεσμική διάσταση του δικαιώματος του ιδιωτικού βίου

υπό την ανωτέρω ορολογία επισημαίνεται και <<θεραπεύεται>> η αδυναμία της αντικειμενικής διάστασης του δικαιώματος να παράσχει καθολική προστασία στον ιδιωτικό βίο, ιδιαίτερα σε θέματα γάμου και οικογένειας (ως χώρων κοινωνικοποίησης του ατόμου) , που απαιτούν ένα ειδικό θεσμικό πλαίσιο προστασίας εναντίον εισβολών οι οποίες πραγματώνονται με την αντληση πληροφοριών από τρίτους (π.χ. στατιστικές έρευνες υπό μορφή ερωτήσεων στο σχολείο) και θέτουν σε κίνδυνο την ομαλή εναλλαγή των κοινωνικών ρόλων. Εννοείται, θα παρατηρήσουμε, ότι ο γάμος και η οικογένεια, αν αποτελούν θεσμούς δεν παύουν να αφορούν τον βίο φυσικών προσώπων, ο οποίος προσβάλλεται εξίσου από τη δράση τόσο της ιδιωτικής όσο και κρατικής εξουσίας.

4. <<η χωρική>> διάσταση του δικαιώματος του ιδιωτικού βίου

Στο γερμανικό σύνταγμα, το άσυλο της κατοικίας προστατεύεται χωρίς ρητή μνεία του ιδιωτικού βίου, το δε Ομοσπονδιακό Συνταγματικό δικαστήριο έχει υποδείξει την κατοικία ως την <<χωρική ιδιωτική σφαίρα>>. Πρόκειται για τον χώρο μιας <<εναλλαγής ρόλων απαλλαγμένης από προβλήματα>>, όπως και το χώρο ανεμπόδιστου διαλόγου και ελεύθερης επικοινωνίας. Πρόκειται, με άλλα λόγια για το <<χωρικό περίβλημα>> του ιδιωτικού βίου, του οποίου η παραβίαση είναι θεμιτή μόνο υπό τις προϋποθέσεις του άρθρου 13 του Θεμελιώδους Νόμου, ενώ κάθε εισβολή για έρευνα στο οικιακό κατάλυμα, με ηλεκτρονικό-ακουστικά μέσα, θεωρείται κατά τον Podlech, επειδή δεν επιτρέπεται από κανέναν μέχρι τώρα νόμο, αντισυνταγματική

γ)Κριτική⁶ της γαλλικής συμβολής: ορολογία και περιεχόμενο

Στο Γαλλικό δίκαιο (όπως και στο Γερμανικό Δίκαιο) το απόρρητο της ιδιωτικής ζωής⁷ διέπλασε εννοιολογικά η δικαστική πρακτική. Ο νομοθέτης απέφυγε να προσδιορίσει το νοηματικό εύρος του όρου, περιοριζόμενος στην απαρίθμηση περιπτώσεων ή τρόπων προσβολής του ιδιωτικού βίου. Αλλά και η θεωρία, μολονότι, ομόφωνα, όπως παρατηρεί Γάλλος συγγραφέας, αποφάνθηκε υπέρ της ανάγκης να αναγνωριστεί στο άτομο μια σφαίρα απορρήτου βίου, καθώς και η εξουσία να απωθεί από αυτή τους τρίτους, όταν επιχειρούν την προσπέλαση της, δείχνει τέτοιο σεβασμό για το ίδιο το απόρρητο, σε σημείο ώστε να αποφεύγει να εμβαθύνει στο περιεχόμενο του.

Απογράφοντας τα πορίσματα της νομολογίας ο Lindon Raymond θεωρεί υπαγόμενο στο χώρο του προσωπικού απορρήτου τα <<συμφέροντα των άλλων μελών της οικογένειας, την εικόνα του ενδιαφερομένου, το απόρρητο της οικογενειακής τους ζωής, τη προσωπική του περιουσία>> . Περιπτωσιολογική απαρίθμηση συνιστωσών ενός γενικότερου δικαιώματος απορρήτου, η οποία έχει εναντίον της όχι μόνο την αριθμητική ανεπάρκεια, αλλά και την εννοιολογική επικάλυψη των συστατικών μερών του δικαιώματος, με συνέπεια να συρρικνώνεται ακόμα περισσότερο το εννοιολογικό του εύρος.

Μια απόπειρα θετικότερου προσδιορισμού του περιεχομένου της ιδιωτικής ζωής οφείλεται στον νόμο 70-643 της 17^{ης} Ιουλίου 1970, που θεσπίζει τόσο την αστική όσο

⁶ Μαυριάς, Το συνταγματικό δικαίωμα του ιδιωτικού βίου, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 1982

⁷ Droit au secret de la vie, droit à l'intimate et droit à l'isolément

και την ποινική της προστασία, ενώ στο κείμενο του επαναλαμβάνεται η χρήση του όρου <<intimate de la vie privée>>, χωρίς, όμως, και να διευκρινίζεται το περιεχόμενο ούτε και ο λόγος της εξειδίκευσης. Κατά τη συζήτηση του σχεδίου νόμου στη Βουλή, ο τότε υπουργός δικαιοσύνης είχε διευκρινίσει ότι το <<σχέδιο τείνει να οριοθετήσει το πεδίο του ιδιωτικού βίου ως αντικείμενο έννομης προστασίας και τέτοιες θεωρούνται μόνο οι προσβολές της intimité, δηλαδή των σχέσεων και καταστάσεων <<οικειότητας>>

Την υπουργική διευκρίνιση υποδέχτηκε με ανάμεικτα συναισθήματα η θεωρία. Κατά τους μεν αποτελεί μια θετική συμβολή στο προσδιορισμό του προστατευτέου αγαθού, ενώ κατ' άλλους δημιουργεί ερμηνευτικές δυσχέρειες, τις οποίες δεν αμβλύνει η αντίστοιχη συστολή του εύρους της έννοια <<ιδιωτικός βίος>>, όπως ορθά παρατηρείται ουδέποτε μέχρι σήμερα έδειξε η γαλλική δικαστική πρακτική τάσεις συρρίκνωσης του πεδίου εφαρμογής της ιδιωτικής ζωής γιατί τότε θα όφειλε να θέσει ζητήματα όπως της διάκρισης μεταξύ των εννοιών της οικειότητας και ιδιωτικής ζωής>> και να δημιουργήσει μian ανύπαρκτης πραγματικότητα εννοιών.

Η πρόθεση του νομοθέτη δεν στερείται εύλογης αιτιολογίας έστω και αν η ορολογική επιλογή αποδέχτηκε ατυχής. Επιθυμώντας να περιορίσει τις υπέρ της ιδιωτικής ζωής συχνά αποβαίνουσες περιπτώσεις συγκρούσεων της ελευθερίας του τύπου και του δικαιώματος απορρήτου ο νομοθέτης επιχείρησε μian αλλαγή κριτηρίου: ώστε αντί να σταθμίζονται τα δύο αγαθά με βάση τη σοβαρότητα της προσβολής του ενός από το άλλο κατά τα μέχρι τουδε νομολογιακά δεδομένα, εξειδίκευσε το προσβαλλόμενο αγαθό χρησιμοποιώντας με μια εξίσου αόριστη έννοια αλλά δεκτική στάθμισης όχι βάσει του εννοιολογικού της περιεχομένου όσο της λανθάνουσας πρόθεσης συσταλτικής εφαρμογής της, όπως σαφώς απορρέει από το νόμο.

Ο τρόπος αυτός της διατύπωσης υποδείξεων προς την δικαστική εξουσία είναι δηλωτικός ίσως της γαλατικής λεπτότητας δεν παύει όμως να συντηρεί την ασάφεια της χρησιμοποιούμενης ορολογίας.

δ) Διάκριση δημοσίου και ιδιωτικού βίου.

Η ιδιωτική ζωή⁸ αντιπαρατάσσεται στην δημόσια ζωή δηλαδή στην κοινωνική ή επαγγελματική ζωή στον βαθμό που συμπεριλαμβάνει τις σχέσεις του ατόμου με ανοιχτό καταρχήν κύκλο προσώπων ή αποσκοπεί να επηρεάσει τα κοινά ή δημόσια πράγματα(κυρίως ανάμειξη στην πολιτική, αλλά και δραστηριότητα στον κόσμο των θεαμάτων ή της δημόσιας εκτελέσεων ή εκθέσεως έργων τέχνης ή επιστήμης) . Ιδιωτική ζωή είναι αντιθέτως εκείνη που περιορίζεται στο ίδιο το άτομο, την οικογένεια και τον στενό κύκλο των φίλων και γνωστών του.

Ιδιωτική ζωή σε σύγκριση με την οικογενειακή ζωή είναι η ατομική ζωή η ζωή δηλαδή του ατόμου καθαυτό σε σύγκριση με τη ζωή του ατόμου ως μέλους οικογένειας. Συχνά όμως η έννοια της ιδιωτικής ζωής συμπεριλαμβάνει και την οικογενειακή.

⁸ Μαυριάς, Το συνταγματικό δικαίωμα του ιδιωτικού βίου, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 1982

ε) Διάκριση οικογενειακής και ιδιωτικής ζωής

Η ιδιωτική ζωή διακρίνεται σε ατομική και οικογενειακή και αναφέρεται αποκλειστικά και μόνο στο υποκείμενο του δικαιώματος.⁹ Ο άνθρωπος προστατεύεται ως άτομο αλλά και ως μέλος της οικογένειας.

Στο άρθρο 21 παράγραφος 1 του Συντάγματος η οικογένεια χαρακτηρίζεται ως << ως θεμέλιο της συντηρήσεως και της προαγωγής του έθνους >> και τίθεται υπό την προστασία του κράτους, ενώ στις πολύτεχνες οικογένειες χορηγείται δικαίωμα <<ειδικής φροντίδας >> του κράτους. Η οικογένεια αποτελείται κατά πρώτο λόγο από τους συζύγους (ή τους συντρόφους της άγαμης συμβιώσεως) και τα παιδιά τους, φυσικά και υιοθετημένα, έστω και αν δεν συζούν στην ίδια κατοικία. Αλλά και οι σύζυγοι μόνοι τους αποτελούν ήδη οικογένεια και έχουν οικογενειακή ζωή προστατευόμενη από το Σύνταγμα. Επίσης οι γονείς των συζύγων έστω και αν δεν συζούν με αυτούς ανήκουν στην ευρύτερη οικογένεια και συμμετέχουν συνήθως σε ποικίλο βαθμό στην οικογενειακή ζωή.

Η διάλυση του γάμου ή της άγαμης συμβιώσεως διαλύει την οικογένεια μεταξύ των συζύγων αλλά όχι μεταξύ αυτών και των κοινών παιδιών τους. Σ αυτόν τον

⁹ Δαγτόγλου, Ατομικά και Κοινωνικά Δικαιώματα, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, , Αθήνα- Κομοτηνή 2005

συνεχιζόμενο δεσμό στηρίζεται συνταγματικά η αξίωση επαφής των γονέων με τα παιδιά τους και μετά τη λύση του γάμου.

Αν και ο γάμος κατά την έννοια του αστικού κώδικα αποτελεί τη βάση της μεγάλης πλειοψηφίας των οικογενειών και προστατεύεται ρητώς από το σύνταγμα δεν αποτελεί πάντως προϋπόθεση για την συνταγματική έννοια και προστασία της οικογένειας και της οικογενειακής ζωής. Αυτό προκύπτει αφενός από το γεγονός ότι το άρθρο 9 παρ. 1 δεν διακρίνει και αφετέρου από το γεγονός ότι το άρθρο 21 παρ. 1 δεν ταυτίζει την οικογένεια και γάμο (ούτε γάμο και μητρότητα) αλλά θέτει υπό την προστασία του κράτους όχι μόνο τον γάμο αλλά και την οικογένεια και την μητρότητα καθ' εαυτήν. Ενώ όμως η ύπαρξη γάμου αποδεικνύει χωρίς άλλο την ύπαρξη οικογένειας είναι αναγκαία η συνδρομή άλλων αποδεικτικών στοιχείων όπως η φυσική συγγένεια ή η συμβίωση και η αμοιβαία διατροφή όπου δεν υπάρχει γάμος αλλά φυσική οικογένεια.

Είτε πάντως η συγκεκριμένη οικογένεια βασίζεται σε γάμο είτε όχι η οικογενειακή ζωή είναι απαραβίαστη. Και αν δηλαδή γίνει δεκτό ότι το σύνταγμα όπως και η ευρωπαϊκή σύμβαση και το σχέδιο χάρτη θεμελιωδών δικαιωμάτων της ευρωπαϊκής ένωσης δεν επιβάλλει την πλήρη νομική εξίσωση έγγαμης και άγαμης συμβίωσης δεν επιτρέπει πάντως διαφοροποιήσεις στο σεβασμό της οικογενειακής ζωής όπως δεν επιτρέπει διακρίσεις μεταξύ εσώγαμων και εξώγαμων. Πράγματι από τη συνταγματική προστασία του γάμου δεν μπορεί να συναχθεί η συνταγματικότητα της μειονεκτικής μεταχείρισης από τον νομοθέτη των εξώγαμων τέκνων.

Εν όψει της συνταγματικής προστασίας του γάμου είναι αντισυνταγματική η νομοθετική διάταξη με την οποία θεσπίζεται αδικαιολόγητα δυσμενής φορολογική μεταχείριση των τελούντων σε γάμο όπως πχ κατά τον υπολογισμό του φόρου εισοδήματος ή του φόρου ακίνητης περιουσίας.

Εξάλλου το σύνταγμα(άρθρο 21 παρ.1) εννοεί μεν αναμφισβήτητα υπό τον όρο γάμος μόνο την ένωση άνδρα και γυναίκας δεν αποκλείει όμως την παρόμοια νομική μεταχείριση βάσει ρητής διατάξεως νόμου συμφωνιών συμβίωσης ατόμων του ίδιου

φύλλου, (ομοφυλοφίλων) παρόλο ότι οι συμφωνίες αυτές δεν είναι ούτε μπορεί να χαρακτηρίζονται ως γάμος.

στ) Περιεχόμενο δικαιώματος της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής

Όπως όλα τα δικαιώματα, έτσι και το δικαίωμα της ιδιωτικής ζωής έχει αμυντικό περιεχόμενο¹⁰. Δηλαδή, περιέχει αξίωση αποχής από κάθε επιθετική ενέργεια, η οποία μπορεί να εκδηλωθεί είτε με πράξη είτε με παράλειψη. Το δικαίωμα της ιδιωτικής ζωής έχει απόλυτο χαρακτήρα, που σημαίνει ότι μπορεί να στραφεί <<erga omnes>>, όχι μόνο κατά του κράτους αλλά και κατά ιδιωτών. Ο απόλυτος χαρακτήρας του δικαιώματος κατοχυρώνεται στο άρθρο 9 παράγραφος 1 του Συντάγματος, καθώς και στο άρθρο 2 παράγραφος 1 (υποχρέωση σεβασμού και προστασίας της ανθρώπινης αξίας) και στο άρθρο 25 παράγραφος 1 εδάφιο γ του Συντάγματος. Οι ιδιώτες οφείλουν να μην παραβιάζουν τα θεμελιώδη δικαιώματα των άλλων, αλλά δεν έχουν την υποχρέωση και να τα προστατεύουν.

Επιπλέον, το δικαίωμα της ιδιωτικής ζωής έχει προστατευτικό περιεχόμενο, το οποίο στρέφεται προς το κράτος και περιέχει αξίωση προστασίας από επιθετικές ενέργειες των άλλων ανθρώπων. Το προστατευτικό περιεχόμενο στρέφεται αποκλειστικά προς το κράτος και δεν δεσμεύει τους ιδιώτες. (Οι ιδιώτες οφείλουν να μην προσβάλλουν, αλλά όχι και να προστατεύουν την ελευθερία των άλλων.)

¹⁰ Ανδρέας Δημητρόπουλος, Συνταγματικά Δικαιώματα

ζ)Φορείς

Φορείς του δικαιώματος είναι μόνο τα φυσικά πρόσωπα όπως προκύπτει από την διατύπωση της διατάξεως (η ιδιωτική και οικογενειακή ζωή του ατόμου είναι απαραβίαστος) ¹¹. Νομικά πρόσωπα άλλωστε δεν έχουν ιδιωτική και ασφαλώς όχι οικογενειακή ζωή. Όλα τα φυσικά πρόσωπα απολαύουν του δικαιώματος της οικογενειακής και ιδιωτικής ζωής, όχι δηλαδή μόνο οι Έλληνες πολίτες αλλά και αλλοδαποί και ανιθαγενείς.

¹¹ Δαγτόγλου, Ατομικά και Κοινωνικά Δικαιώματα, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, , Αθήνα- Κομοτηνή 2005

η)Πεδίο ισχύος

Σχετικά με το πεδίο ισχύος των συνταγματικών διατάξεων έχουν διατυπωθεί διάφορες απόψεις για το αν ρυθμίζουν μόνο διαφορές μεταξύ ιδιωτών και φορέων κρατικής εξουσίας ή αν επεκτείνεται η εφαρμογή τους και σε διαφορές μεταξύ ιδιωτών.¹² Το ζήτημα της εφαρμογής των συνταγματικών δικαιωμάτων στο ιδιωτικό δίκαιο <<πολιτογραφήθηκε>> στην επιστήμη του συνταγματικού δικαίου με τον αδόκιμο όρο <<τριτενέργεια>>. Η τριτενέργεια είναι φαινομενικό πρόβλημα το οποίο εμφανίζεται από τη μη συνειδητοποίηση της μεταβολής της έννομης τάξης, επομένως, και της μορφής του κράτους του συνταγματικού προτύπου πολίτη. Το πρόβλημα της τριτενέργειας επιλύθηκε μετά την αναθεώρηση του Συντάγματος το 2001 με το άρθρο 25 παράγραφος 1 εδάφιο γ, μία διάταξη ιδιαίτερα σημαντική καθώς επεκτείνει τα συνταγματικώς κατοχυρωμένα δικαιώματα και στις σχέσεις μεταξύ ιδιωτών.

Η διάταξη αυτή προστατεύει τον ιδιώτη έναντι προσβολών εκ μέρους φορέων της κρατικής εξουσίας¹³. Προσβολές εκ μέρους άλλων ιδιωτών απαγορεύονται από ποινικές και αστικές διατάξεις που προβλέπουν και κυρώσεις στην περίπτωση παραβίασής τους. Το ιδιωτικό και το ποινικό δίκαιο πρέπει να ερμηνεύονται όμως υπό το φως του συνταγματικού κατοχυρωμένου απαραβίαστου της ατομικής και οικογενειακής ζωής (έμμεση τριτενέργεια).

¹² Ανδρέας Δημητρόπουλος, Συνταγματικά Δικαιώματα

¹³ Δαγτόγλου, Ατομικά και Κοινωνικά Δικαιώματα, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκουλα, Αθήνα- Κομοτηνή 2005

Από τις διατάξεις του ιδιωτικού δικαίου επιτρέπονται κατ' αρχήν ειδικές συμβατικές παρεκκλίσεις. Σύμβαση όμως με την οποία ένα πρόσωπο παραιτείται γενικά του απαραβίαστου της ιδιωτικής ζωής και οικογενειακής ζωής εις όφελος άλλου προσώπου θα αντέβαινε στα χρηστά ήθη και θα ήταν άκυρη.

Κατά τον Hans Huber¹⁴ το αίτημα της τριτενέργειας είναι το κάτοπτρο της κοινωνικής και ηθικής εξέλιξης του δυτικού κόσμου.

¹⁴Μαυριάς, Το συνταγματικό δικαίωμα του ιδιωτικού βίου, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 1982

II) Προστασία της ιδιωτικής ζωής

1. Διεθνές πλαίσιο

Νομοθετικό πλαίσιο προστασίας ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής

Η οικουμενική διακήρυξη των δικαιωμάτων του ανθρώπου μεριμνά για την προστασία του ιδιωτικού βίου¹⁵. Στο άρθρο 12 της Οικουμενικής Διακήρυξης ορίζεται ότι δεν επιτρέπεται αυθαίρετες επεμβάσεις στην ιδιωτική ζωή, την οικογένεια, την κατοικία ή την αλληλογραφία του ανθρώπου. Ο καθένας έχει το δικαίωμα να προστατεύεται από τους νόμους, από επεμβάσεις και προσβολές αυτού του είδους.

Το άρθρο 8 της ΕΣΔΑ κατοχυρώνει το δικαίωμα προστασίας της ιδιωτικής ζωής και οικογενειακής ζωής, την προστασία της κατοικίας και της αλληλογραφίας. Το δικαίωμα της ιδιωτικής ζωής δεν αναφέρεται μόνο στην επιθυμία του ανθρώπου να κρατήσει μακριά από την δημοσιότητα τον τρόπο διαβίωσης του, αλλά περιλαμβάνει και το δικαίωμα δημιουργίας και διαμόρφωσης των διαπροσωπικών σχέσεων του, όπως εκείνος θέλει.

Σύμφωνα με την νομολογία του ευρωπαϊκού δικαστηρίου το κράτος έχει την υποχρέωση να επέμβει σε περίπτωση προσβολής ατομικών δικαιωμάτων εκ μέρους ιδιωτών. Η διάταξη του άρθρου 8 δεν είναι απόλυτη, αλλά προβλέπεται ότι το κράτος μπορεί να επεμβαίνει στην ιδιωτική και οικογενειακή ζωή του ατόμου για

¹⁵ Η οικουμενική διακήρυξη των δικαιωμάτων του ανθρώπου υιοθετήθηκε από τη γενική συνέλευση των Η.Ε στις 10.12.1948 και αποτέλεσε πρότυπο της ΕΣΔΑ.

σημαντικούς λόγους, μεταξύ των οποίων είναι η προστασία της (δημόσιας) υγείας ή της προστασίας των δικαιωμάτων ή ελευθεριών των άλλων.

Η διεθνής σύμβαση 108/1981 μεταξύ κρατών μελών του συμβουλίου της Ευρώπης εναρμόνισε το σεβασμό του ιδιωτικού βίου και της ελεύθερης κυκλοφορίας των πληροφοριών μεταξύ των λαών.

Επίσης, στο διεθνές σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα κατοχυρώνεται ο ιδιωτικός βίος. Συγκεκριμένα, στο άρθρο 17 ορίζεται, αφενός, ότι κανείς δεν υπόκειται σε αυθαίρετες ή παράνομες παρενοχλήσεις της ιδιωτικής του ζωής, της οικογένειας, της κατοικίας ή της αλληλογραφίας, ούτε σε παράνομες προσβολές της τιμής και της υπόληψης του, αφετέρου, ότι κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα προστασίας έναντι των προσβολών αυτών και των παρενοχλήσεων.

Η διαρκώς αυξανόμενη διασυνοριακή ροή δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα μεταξύ των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής ένωσης, οδήγησε το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο της Ευρώπης στην έκδοση των παρακάτω οδηγιών:

A) Οδηγία 95/46 : αναφέρεται στην προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και στην ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών.

B) Οδηγία 97/66/EK: αναφέρεται στην επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και στην προστασία της ιδιωτικής ζωής στον τηλεπικοινωνιακό τομέα. Υπήρξε αναγκαιότητα για την έκδοση της οδηγίας αυτής λόγω της εισαγωγής στην Κοινότητα νέων ψηφιακών τεχνολογιών στα δημόσια τηλεπικοινωνιακά δίκτυα, που δημιουργούσαν ειδικές απαιτήσεις όσον αφορά την προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και της ιδιωτικής ζωής του χρήστη.

2. Εθνικό νομοθετικό πλαίσιο

Το ελληνικό Σύνταγμα κατοχυρώνει στο άρθρο 9 την ιδιωτική και οικογενειακή ζωή του ανθρώπου. Η διάταξη αυτή καλύπτει όλες τις πλευρές της ιδιωτικής σφαίρας εκτός από το άσυλο της κατοικίας, την ελευθερία επικοινωνίας, την ελευθερία της θρησκευτικής συνειδήσεως, την προστασία προσωπικών δεδομένων, που κατοχυρώνονται σε ειδικές διατάξεις

Ο νομοθέτης στην προσπάθεια του να εναρμονίσει τις συνταγματικές διατάξεις για την προστασία της ιδιωτικής ζωής με τις διεθνείς και ευρωπαϊκές επιταγές, προέβη στη θέσπιση νόμων. Ο νόμος 2068\9.6.1992 κυρώνεται η σύμβαση για την προστασία του ατόμου από την αυτοματοποιημένη επεξεργασία πληροφοριών προσωπικού χαρακτήρα. Με τη σύμβαση αυτή επιδιώκεται η προστασία κάθε φυσικού προσώπου, ανεξαρτήτως φύλου, υπηκοότητας και λοιπά, του ιδιωτικού βίου έναντι της αυτοματοποιημένης επεξεργασίας των πληροφοριών προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν. Σημαντικό ρόλο για την προστασία του ανθρώπου διαδραμάτισε η θέσπιση των προϋποθέσεων για την επεξεργασία δεδομένων προς προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων της ιδιωτικής ζωής, που καθιερώνεται με τον ν.2472\1997. Κατά το άρθρο 5 παράγραφος 1, η επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα επιτρέπεται εφόσον το πρόσωπο συναινεί. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις, όπως η ικανοποίηση σημαντικού έννομου συμφέροντος που επιδιώκει ο υπεύθυνος της επεξεργασίας ή τρίτοι¹⁶ στους οποίους ανακοινώνονται τα αποτελέσματα της επεξεργασίας, δεν είναι απαραίτητη (αλλά και χρήσιμη για το σκοπό που επιδιώκεται) η συναίνεση του.

¹⁶ Με τον όρο ότι δεν θίγονται τα θεμελιώδη δικαιώματα και οι ελευθερίες.

Υπάρχουν και άλλοι νόμοι οι οποίοι αν και δεν αναφέρουν ευθέως την προστασία της ιδιωτικής ζωής, περιέχουν σχετικές διατάξεις που την αφορούν,όπως το άρθρο 371ΠΚ σχετικά με την παραβίαση της επαγγελματικής εχεμύθειας,τα άρθρα 370,370^Α,370Β,370ΓΠΚ σχετικά με την παραβίαση απορρήτων,το άρθρο 241ΠΚ για την παραβίαση του οικιακού ασύλου.Επισης,το άρθρο 212ΚΠΔ(συναφές με τη διάταξη 371 του ΠΚ)απαγορεύει την εξέταση των μαρτύρων, κληρικών, συνηγόρων(το ίδιο στο άρθρο 50 του δικηγορικού κώδικα),τεχνικών συμβούλων, συμβολαιογράφων, φαρμακοποιών, μαιών για όσα τους εμπιστεύτηκαν οι πελάτες. Επιπλέον το άρθρο 579ΠΚΔ απαγορεύει την ανακοίνωση του ποινικού μητρώου σε οποιονδήποτε. Η διάταξη του άρθρου 577ΠΚΔ επιτρέπει τη χορήγηση του αντιγράφου ποινικού μητρώου μόνο σε δικαστικές αρχές σε περίπτωση ποινικής δίωξης ή στη δημόσια υπηρεσία σε περίπτωση διορισμού υπαλλήλου. Σε οποιαδήποτε άλλη περίπτωση χορηγείται κατ' άρθρο 578ΚΠΔ απόσπασμα του ποινικού μητρώου, το οποίο περιέχει καταδικαστική απόφαση για περιορισμένο χρονικό διάστημα.

III)Περιορισμοί- ειδικά θέματα

Α)Στο άρθρο 9 δεν προβλέπεται κάποιος περιορισμός του δικαιώματος της ιδιωτικής ζωής , παρά μόνο του ασύλου της κατοικίας. Η ισχύς της διατάξεως αυτής μπορεί να ανασταλεί εν όλω ή εν μέρει στο πλαίσιο 48 παράγραφος 1 του Συντάγματος: <<Σε περίπτωση πολέμου,επιστράτευσης εξαιτίας εξωτερικών κινδύνων ή άμεσης απειλής της εθνικής ασφάλειας,καθώς και αν εκδηλωθεί ένοπλο κίνημα για την ανατροπή του δημοκρατικού πολιτεύματος,η Βουλή,με απόφαση της,που λαμβάνεται ύστερα από πρόταση της κυβέρνησης,θέτει σε εφαρμογή σε ολόκληρη την Επικράτεια ή σε τμήμα της,το νόμο για την κατάσταση πολιορκίας, συνιστά εξαιρετικά δικαστήρια και αναστέλλει την ισχύ του συνόλου ή μέρους των διατάξεων των άρθρων 5παράγρ.4,6,8,9,11,12παράγρ.1έως και 4,14,19,22παράγρ.3,23,96παράγρ.4 και 97.Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας δημοσιεύει την απόφαση της Βουλής. Με την απόφαση της Βουλής ορίζεται η διάρκεια ισχύος των επιβαλλόμενων μέτρων, η οποία δεν μπορεί να υπερβεί τις δεκαπέντε ημέρες>>

Β)αρχή της δημοσιότητας των δικαστικών συνεδριάσεων

Επίσης, άρθρο 19 Συντάγματος διακηρύσσει όχι απλώς το απαραβίαστο αλλά το απολύτως απαραβίαστο του απορρήτου της επικοινωνίας, προβλέπει ωστόσο περιορισμούς υπέρ της δικαστικής αρχής.¹⁷ Το δικαίωμα της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής μπορεί να συγκρουστεί και με την συνταγματική αρχή της δημοσιότητας των δικαστικών συνεδριάσεων. Το σύνταγμα δίνει κατ' αρχήν προτεραιότητα στη δημοσιότητα αυτή, εξουσιοδοτώντας όμως συγχρόνως το δικαστήριο να κρίνει με απόφαση του "ότι η δημοσιότητα πρόκειται να είναι επιβλαβής στα χρηστά ήθη ή ότι συντρέχουν ειδικοί λόγοι προστασίας της ιδιωτικής ή οικογενειακής ζωής του διαδίκου". Στην περίπτωση των δικαστηρίων ανηλίκων επιτρέπει το σύνταγμα τον γενικό νομοθετικό αποκλεισμό της δημοσιότητας. Ο σκοπός της δημοσιότητας είναι ότι οι συνεδριάσεις πρέπει να είναι ανοιχτές προς παρακολούθηση στο κοινό και στον τύπο για να μπορεί να δημοσιεύει τις συζητήσεις που γίνονται στο πλαίσιο της δίκης. Η δημοσιότητα σημαίνει ότι οι διάδικοι έχουν το δικαίωμα να παρίστανται στο δικαστήριο και να υπερασπίζονται τα δικαιώματά τους και ότι οι πολίτες μπορούν να παρακολουθούν την δίκη ασκώντας έτσι τα πολιτειακά τους δικαιώματα. Με τον τρόπο αυτό εξασφαλίζεται η κοινή γνώμη και ενισχύεται η αμερόληπτη κρίση του δικαστηρίου.

Ο κοινός νομοθέτης συμβαδίζει με το σύνταγμα και καθιερώνει στο άρθρο 113 παράγραφος 1 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας την δημόσια διεξαγωγή των συνεδριάσεων και στο άρθρο 114 παραγρ. 1 εξαιρεί την αρχή της δημοσιότητας στις περιπτώσεις προστασίας των χρηστών ηθών και της δημόσιας τάξης.

Η αρχή της δημοσιότητας κατοχυρώνεται και στο άρθρο 6 της ΕΣΔΑ (παράγραφος 1), το οποίο αναγνωρίζει το δικαίωμα του προσώπου να δικαστεί δημόσια και να εκδοθεί απόφαση δημόσια. Παράλληλα, προβλέπει και εξαιρέσεις για λόγους δημόσιας ασφάλειας και ηθικής

Ο ελληνικός νομοθέτης με τη θέσπιση του ν. 3090\2002 απαγορεύει την τηλεοπτική μετάδοση της δίκης. Η εκτεταμένη δημοσίευση της δίκης μέσω της τηλεόρασης μπορεί να προσβάλλει την προσωπικότητα και την αξία του κατηγορουμένου, που

¹⁷ Δαγτόγλου, Ατομικά και Κοινωνικά Δικαιώματα, εκδόσεις Αντ. Ν Σάκκουλα, 2005

αποτελεί το κεντρικό πρόσωπο της δίκης. Ακόμα η ραδιοτηλεοπτικής μετάδοση της δίκης προσβάλλει το δικαίωμα της πληροφοριακής αυτοδιάθεσης του προσώπου που πηγάζει από τα άρθρα 5 παραγρ. 1 , 9 παραγρα 1 του Συντάγματος.

Γ)προστασία της ιδιωτικής ζωής από προσβολές του τύπου-Θεωρία *Zeitgeschichte*¹⁸

Η Συνταγματική διάταξη του άρθρου 14 παράγραφος 2 θεσπίζει το δικαίωμα της ελευθερίας του τύπου, για την εξυπηρέτηση του δικαιώματος των ανθρώπων για πληροφόρηση.

Παράλληλα το δικαίωμα της ιδιωτικής ζωής θεσπίζεται στο άρθρο εννιά του συντάγματος. Προστατεύεται επίσης σε επίπεδο απλού νόμου από το άρθρο 57ΑΚ που αναγνωρίζει το δικαίωμα της προσωπικότητας, στο οποίο περιλαμβάνεται η προστασία της ιδιωτικής ζωής. Επιπλέον, σε επίπεδο κοινού νόμου προστατεύεται το απαραβίαστο του ιδιωτικού βίου από το άρθρο 366ΠΚ,το οποίο προβλέπει το ατιμώρητο της δυσφημήσεως, αν το δυσφημιστικό γεγονός είναι μεν αληθινό αλλά απαγορεύεται η απόδειξη της αλήθειας του γεγονότος αυτού, όσες φορές αυτό αφορά αποκλειστικά σχέσεις οικογενειακού ή ιδιωτικού βίου, χωρίς να θίγεται το δημόσιο συμφέρον και ο ισχυρισμός ή η διάδοση έγινε κακόβουλα.

Η ανάγκη στάθμισης των δυο συνταγματικών δικαιωμάτων είναι απαραίτητη, καθώς το δικαίωμα του τύπου μπορεί να προσβάλλει το δικαίωμα του ανθρώπου για ιδιωτική ζωή. Στάθμιση, όμως, είναι δυνατή μόνο σε επίπεδο κάποιας εξειδικεύσεως των δυο εννόμων αγαθών όπως για παράδειγμα εκείνη στην οποία προέβη ο νομοθέτης και που απαγορεύει τη δημοσίευση λεπτομερειών σχετικά με αυτοκτονίες δίκης διαζυγίου. Αυτό συμβαίνει επειδή κανένα από τα δύο συγκρουόμενα αγαθά δεν είναι a priori υπέρτερο ή υποδεέστερο του άλλου.

Κάθε φορά που κοινοποιούνται στοιχεία της ιδιωτικής ή οικογενειακής ζωής, χωρίς τη συναίνεση του θιγόμενου προσώπου, προσβάλλεται το έννομο αγαθό του απορρήτου του ιδιωτικού βίου. Βάσει του άρθρου 5παραγρ.1,ο άνθρωπος έχει

¹⁸ Μαυριάς Κ., το συνταγματικό δικαίωμα του ιδιωτικού βίου, 1982, Σκορίνη- Παπαρηγοπούλου

δικαίωμα συμμετοχής στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή της χώρας, αυτή η κατοχύρωση καλύπτει και την αξίωση ενημέρωσης που έχει το κοινό και η οποία δεν είναι ρητώς κατοχυρωμένη. Στο πλαίσιο του δικαιώματος ενημερώσεως του κοινού έχει ο τύπος δικαίωμα πληροφόρησης του κοινού. Σε μία δημοκρατική πολιτεία πάντως, δεν δημοσιοποιείται πλήρως η ιδιωτική ζωή αλλά ούτε και καταργείται πλήρως η δημοσιότητα της κοινωνικής ζωής. Το μέτρο απορρήτου της ιδιωτικής ζωής είναι μεταβλητό, καθώς όσο περισσότερο προβάλλει κανείς τον εαυτό του στην πολιτική, οικονομική και κοινωνική ζωή εν γένει, τόσο περισσότερο οφείλει να αποδέχεται τη δημόσια κριτική που πολλές φορές μπορεί μάλιστα να είναι έντονη. Βέβαια, υποστηρίζεται ότι οφείλει να την αποδέχεται και ότι γενικά τέτοιου είδους επεμβάσεις στην ιδιωτική τους ζωή σε τέτοιες περιπτώσεις είναι ανεκτές αλλά προσβολές που αποβλέπουν στη νοσηρή εκμετάλλευση της περιέργειας του κοινού είναι ασφαλώς αντίθετες στο πνεύμα του νόμου και στα χρηστά ήθη. Σε κάθε περίπτωση προηγείται πάντοτε η προστασία της προσωπικότητας έναντι του απλώς οικονομικού ενδιαφέροντος του τύπου να αυξήσει την κυκλοφορία με σκανδαλοθηρικά δημοσιεύματα. Όταν η αποκάλυψη προσωπικών δεδομένων έχει γίνει με τη συναίνεση του υποκειμένου των δεδομένων, τότε δεν τίθεται θέμα συγκρούσεως συμφερόντων και επομένως σταθμίσεως αυτών. Όταν αντίθετα δεν υπάρχει συναίνεση, επέρχεται η στάθμιση κατά την οποία θα ληφθούν υπόψη η κατοχυρωμένη ελευθερία της εκφράσεως αλλά και τα εξίσου κατοχυρωμένα δικαιώματα της πληροφόρησης και ενημέρωσης του κοινού όπως και το δικαίωμα προστασίας της οικογενειακής και ιδιωτικής ζωής. Η στάθμιση βέβαια δεν είναι καθόλου εύκολη. Αναμφισβήτητα, αποφασιστικό ρόλο διαδραματίζει η ύπαρξη δικαιολογημένου ενδιαφέροντος του κοινού, καθώς και η ύπαρξη δικαιολογημένου ουσιώδους δημοσίου συμφέροντος.

Κατ' εφαρμογή αυτή το Εφετείο Παρισίων (1981) χαρακτήρισε ως πράξη παράνομη και απαγορευμένη τη δημοσίευση στον τύπο της είδησης ότι μία γνωστή ηθοποιός ήταν έγκυος.

Σε αυτό το σημείο αξίζει να σημειωθεί η διάκριση των προσώπων σύμφωνα με τη θεωρία *Zeitgeschichte*¹⁹. Σύμφωνα, λοιπόν, με αυτή τη θεωρία τα πρόσωπα που απασχολούν τον τύπο διακρίνονται σε πρόσωπα απόλυτης επικαιρότητας και σε πρόσωπα σχετικής επικαιρότητας. Πρόσωπα απόλυτης επικαιρότητας θεωρούνται εκείνα που κατέχουν μια εξέχουσα θέση στο δημόσιο βίο (όπως αρχηγοί κρατών, πρωθυπουργοί, υπουργοί, βουλευτές) και όσοι ασκούν μια σημαντική κοινωνική δραστηριότητα (μεγάλοι οικονομικοί παράγοντες, μεγάλοι συγγραφείς, ηθοποιοί, καλλιτέχνες, επιστήμονες), γενικά όσοι αναπτύσσουν δραστηριότητα γενικού ενδιαφέροντος και απασχολούν την επικαιρότητα τακτικά.

Σχετικής επικαιρότητας πρόσωπα είναι εκείνα που προσελκύουν το ενδιαφέρον του κοινού λόγω ενός εξαιρετικού και έκτακτου γεγονότος, όπως για παράδειγμα ο τυχερός του πρώτου λαχνού ενός μεγάλου λαχείου, το θύμα ενός εγκλήματος, γέννηση τετράδυμων. Αυτά τα πρόσωπα, συνδέονται με την επικαιρότητα με ένα ορισμένο γεγονός. Το οποίο ενδιαφέρει το κοινό.

Όλα τα παραπάνω πρόσωπα διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην κοινωνική ζωή και γι' αυτό το κοινό έχει εύλογο ενδιαφέρον για να πληροφορηθεί λεπτομέρειες της ιδιωτικής τους ζωής. Όλη αυτή την ολοκληρωμένη εικόνα που θέλει να έχει το κοινό, την παράσχει ο τύπος.

¹⁹ Διαμορφώθηκε στη γερμανική θεωρία κυρίως από τον καθηγητή Newman-Duesberg στη *Juristische Zeitung* 1960, σ. 114 επ. και στο *Juristische Jahrbuch* 1967, σ. 138 επ. Κρίππας, Ελευθερία του τύπου... σ. 54, Μαυριάς, Συνταγματικό Δικαίωμα... σ. 98, Σκορίνη-Παπαρηγοπούλου ΝοΒ. 25. 283

Δ) Λίγες σκέψεις για το δικαίωμα του πληροφοριακού αυτοκαθορισμού²⁰

Το δικαίωμα αυτό εντάσσεται σ ένα τρίγωνο έντασης του ατομικού αυτοκαθορισμού, των συμφερόντων του γενικού συνόλου και των δικαιωμάτων των τρίτων.

Για την έκταση και τα όρια του πεδίου προστασίας που καλύπτεται από το δικαίωμα του πληροφοριακού αυτοκαθορισμού, πρωταρχικό ρόλο έχουν οι απαιτήσεις του ατομικού αυτοκαθορισμού. Αν υιοθετήσει κανείς την διάκριση μεταξύ της προσωπικής και της κοινωνικής ταυτότητας το δικαιώματα του πληροφοριακού αυτοκαθορισμού εγγυάται μία απόλυτη πληροφοριακή προστασία που διαφεύγει κάθε στάθμισης με άλλα συμφέροντα. Ακόμα και αν ερμηνεύσει κανείς την απόφαση <<ημερολόγιο>> του συνταγματικού δικαστηρίου προς αυτή την κατεύθυνση, η απόλυτη πληροφοριακή και επικοινωνιακή προστασία που παρέχει το δικαίωμα του πληροφοριακού αυτοκαθορισμού σχετικοποιείται όταν το δικαστήριο στα πλαίσια του ελέγχου της προσβολής του απόλυτου πυρήνα προβαίνει στη στάθμιση μεταξύ των απαιτήσεων του ατομικού αυτοκαθορισμού και των συμφερόντων των τρίτων ή του γενικού συνόλου.

Ακόμα και στην περίπτωση της άρνησης μιας προσωπικής ταυτότητας απαλλαγμένης από τις κοινωνικές επαφές, το περιεχόμενο της πληροφορίας καθίσταται σημαντικό

²⁰ Σατλάνης, Εισαγωγή στο δίκαιο της διεθνούς προστασίας ανθρωπίνων δικαιωμάτων, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκουλα, Αθήνα- Κομοτηνή 2003

και εξαρτάται από την ένταση της προστασίας που παρέχεται από το δικαίωμα του πληροφοριακού αυτοκαθορισμού και η οποία καθορίζεται από την λεγόμενη <<θεωρία των σφαιρών>> της προσωπικότητας.

Στη νομολογία το δικαίωμα του πληροφοριακού αυτοκαθορισμού θεωρείται ως πραγματικό δικαίωμα και σε μεταγενέστερη απόφαση το δικαστήριο έκρινε ότι συνιστά και αντικειμενικό δικαίωμα και με αυτή τη διάσταση αναπτύσσει το νομικό περιεχόμενο και στο ιδιωτικό δίκαιο και με αυτή του την ιδιότητα ακτινοβολεί στην ερμηνεία και εφαρμογή διατάξεων του ιδιωτικού δικαίου.

IV) Συμπέρασμα

Η ιδιωτική σφαίρα του ατόμου αποτελεί συστατικό μέρος της προσωπικότητας του, γι' αυτό το δικαίωμα του απαραβίαστου της ιδιωτικής ζωής κατοχυρώνεται ρητά σε συνταγματικό επίπεδο με τη διάταξη του άρθρου 9 παράγρ. 1 και η προστασία του εξειδικεύεται από τον κοινό νομοθέτη. Το δικαίωμα αυτό του απαραβίαστου προστατεύει τον άνθρωπο έναντι προσβολών που γίνονται εκ μέρους της κρατικής εξουσίας αλλά και εκ μέρους τρίτων, ιδιωτών. Η σπουδαιότητα αυτής της προστασίας γίνεται ιδιαίτερα αισθητή σήμερα καθώς με την ανάπτυξη της τεχνολογίας υπάρχει δυνατότητα διεισδύσεως στην ιδιωτική σφαίρα τρίτων χωρίς τη θέληση τους ή και εν αγνοία τους. Γι' αυτό το λόγο πρέπει να υπάρχουν ασφαλιστικές δικλίδες για να αποφεύγεται οποιαδήποτε κατάχρηση της ιδιωτικής ζωής στην περίπτωση σύγκρουσης με το δικαίωμα της ελεύθερης έκφρασης του τύπου ή με το δικαίωμα της πληροφόρησης και ενημέρωσης του κοινού.

Αξίζει να σημειωθεί πως υποστηρίζεται η άποψη ότι το σχετικό δικαίωμα προστατεύεται με τον ίδιο τρόπο και από τις γενικές διατάξεις για την ανάπτυξη της προσωπικότητας του άρθρου 2/1 του Σ και από τις διεθνείς συμβάσεις. Οι οποίες δεσμεύουν την Ελλάδα. Ωστόσο, δεν μπορούμε να πούμε ότι η διάταξη του άρθρου 9/1 είναι περιττή κι' αυτό διότι από τη μια πλευρά οι διατάξεις περί προστασίας της προσωπικότητας δίνουν μόνο κατευθυντήριες γραμμές και οι διεθνείς συμβάσεις οι

οποίες έχουν κυρωθεί από την Ελλάδα(συγκεκριμένα η σύμβαση της Ρώμης),βάσει του άρθρου 28 του Συντάγματος έχουν ισχύ νόμου και δεν φτάνουν σε καμία περίπτωση σε συνταγματικό επίπεδο.

V)Περίληψη

<<Η ιδιωτική ζωή>>

Η ιδιωτική ζωή αποτελεί πτυχή της γενικότερης κοινωνικής ζωής του ανθρώπου και η συνταγματική της κατοχύρωση στο άρθρο 9παράγρ,1τουΣ της προσδίδει ιδιαίτερη νομική σημασία. Τα δικαιώματα που απορρέουν από το απαραβίαστο της ιδιωτικής ζωής έχουν αμυντική και προστατευτική διάσταση. Το άρθρο 9παράγρ1 του Σ δεν προβλέπει κανέναν περιορισμό του απαραβίαστου της ιδιωτικής ζωής. Σε αρκετές όμως περιπτώσεις το δικαίωμα της ιδιωτικής ζωής έρχεται σε σύγκρουση με την ελευθερία του τύπου. Κριτήριο για τον καθορισμό των δυο δικαιωμάτων αποτελεί η σχέση του ατόμου με το δημόσιο βίο. Το Σύνταγμα και ειδικότερα η νομολογία διασφαλίζουν την ελεύθερη ενάσκησή τους αίροντας τυχόν προσβολές και καταχρήσεις τους.

SUMMARY

<<Private Life>>

Private life is a partial piece of human social life which has great legal importance due to the fact that it is established by the article 9/1 of Constitution. The rights of the inviolability of private life has both defensive and protective dimension. Restrictions of this inviolability are not provided for in article 9/1 of Constitution, although in many cases, the right of private life conflicts with the freedom of press.

Criterion for the definition of these two rights according to the circumstances in the relation of the individual to public life. The Constitution especially the jurisprudence insure their freedom exertion by holding down possible offences and abus

VI) Νομολογία

Σχετικά με την προστασία των προσωπικών δεδομένων:

- κανονισμός 45/2001 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 18^{ης} Δεκεμβρίου 2000 σχετικά με την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τα όργανα και τους οργανισμούς της κοινότητας και σχετικά με την ελευθερία των δεδομένων αυτών.
- νόμος 2472/1997, που αφορά την προστασία του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα
- νόμος 2774/1999, που αφορά την προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στον τηλεπικοινωνιακό τομέα

Αποφάσεις

1. Απόφαση Αριθμός 33/2007: παραβίαση άρθρου 10 του Ν.2472/1997 από το υπουργείο δικαιοσύνης, όσον αφορά το απόρρητο και την ασφάλεια της επεξεργασίας αρχείου με προσωπικά δεδομένα στο πρώην Ίδρυμα Αγωγής Θηλέων.

2. Απόφαση 15/2006: παραβίαση άρθρου 10 του Ν.2472/1997 από διαγνωστικό κέντρο κατά την καταστροφή προσωπικών δεδομένων μετά το πέρας της περιόδου επεξεργασίας
3. Απόφαση 26/2004 : όροι για την νομίμη επεξεργασία προσωπικών δεδομένων για τους σκοπούς της άμεσης εμπορίας ή διαφήμισης και της διαπίστωσης πιστοληπτικής ικανότητας
4. απόφαση 37/2004: Δράση κακόβουλων κλήσεων από εταιρείες παροχής τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών.
5. Απόφαση 51/2005: Παράνομη χορήγηση σε τρίτο πρόσωπο πιστοποιητικό οικογενειακής κατάστασης άλλου προσώπου
6. απόφαση 60/1979: επιστολές με τις οποίες κατηγορείται ιερομόναχος για ανήθικες προτάσεις σε νεούς
7. ΣτΕ 3545/2002: η ελευθερία της έκφρασης και η ελευθερία του πληροφορείν και του πληροφορείσθαι δεν περιλαμβάνουν την ελευθερία διαδόσεως πληροφοριών αναγόμενων στον ιδιωτικό βίο των ατόμων
8. Εφ. Αθηνών 8908/1998: υπόθεση δημοσίευσης φωτογραφίας εύσωμης λούμενης
9. Απόφαση 1713/2004: απόφαση σχετικά με τη λειτουργία αερόπλοιου τύπου Zeppelin για την καταγραφή μέσω κλειστού κυκλώματος τηλεόρασης στοιχείων προσωπικών δεδομένων .
10. Απόφαση 17/2008 : απόφαση σχετικά με τη δημοσίευση στην εφημερίδα Πρώτο Θέμα φωτογραφιών που αφορούσαν ερωτικές στιγμές γνωστού υπουργού πολιτισμού και της υπαλλήλου του και την αναπαραγωγή των φωτογραφιών αυτών στο διαδικτυακό τόπο της εφημερίδας.

VII)Βιβλιογραφία

- i. ΔΑΓΤΟΓΛΟΥ Π. Συνταγματικό Δίκαιο,Ατομικά και Κοινωνικά δικαιώματα,Τόμοι Α&Β,β' αναθεωρημένη έκδοση,Εκδόσεις Αντ.Ν.Σάκκουλα,Αθήνα-Κομοτηνή,2005
- ii. ΔΗΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΣ Α.,Η Συνταγματική προστασία του ανθρώπου από την ιδιωτική εξουσία-Συμβολή στο πρόβλημα της τριτενέργειας,Εκδ.Αντ.Ν.Σάκκουλα,Αθήνα-Κομοτηνή,1981-2
- iii. ΔΗΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΣ Α.,Το Σύνταγμα ως βάση της έννομης τάξης,Εκδόσεις Αντ.Ν.Σάκκουλα,Αθήνα-Κομοτηνή ,2002
- iv. ΔΗΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΣ Α.,Γενική Συνταγματική Θεωρία,Τόμος Α',Εκδ.Αντ.Ν.Σάκκουλα,Αθήνα-Κομοτηνή,2004
- v. ΔΗΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΣ Α.,Συνταγματικά δικαιώματα Ειδικό μέρος,παραδόσεις Συνταγματικού Δικαίου,Τόμος γ'-Τεύχος ΙΙ,Εκδ.Σάκκουλα,Αθήνα-Θεσσαλονίκη,2005
- vi. ΔΗΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΣ Α. ,Συνταγματικά δικαιώματα,Γενικό μέρος,Σύστημα Συνταγματικού δικαίου, Τόμος Γ'-Ημίτομος Ι,Εκδ.Σάκκουλα,Αθήνα-Θεσσαλονίκη 2005

- vii. ΚΑΡΑΚΩΣΤΑΣ Ι,προσωπικότητα και τύπος,Εκδ.Αντ.Ν.Σάκκουλα,Αθήνα-Κομοτηνή,2000
- viii. ΜΑΥΡΙΑΣ Κ.,Το Συνταγματικό δικαίωμα του ιδιωτικού βίου,Εκδ.Αντ.Ν.Σάκκουλα,Αθήνα-Κομοτηνή,1982
- ix. ΠΑΡΑΡΑΣ Π,Συνταγματική και Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του ανθρώπου,Εκδ.Αντ.Ν.Σάκκουλα,Αθήνα-Κομοτηνή,2001
- x. ΡΟΥΚΟΥΝΑΣ Ε,Διεθνής προστασία των ανθρώπινων δικαιωμάτων,Βιβλιοπωλείο της Εστίας ,Αθήνα.1995
- xi. ΧΡΥΣΟΓΟΝΟΣ Κ,Ατομικά και Κοινωνικά Δικαιώματα,β' αναθεωρημένη έκδοση.Εκδ.Αντ.Ν.Σάκκουλα,Αθήνα-Κομοτηνή,2002
- xii. ΓΕΡΟΝΤΑΣ ΑΠ,Η προστασία του πολίτη από την ηλεκτρονική επεξεργασία προσωπικών δεδομένων,Εκδ.Αντ.Ν.Σάκκουλα,Αθήνα-Κομοτηνή 2002
- xiii. ΑΡΑΒΑΝΤΙΝΟΣ Β, Η προστασία των στοιχείων προσωπικού χαρακτήρα από την αθέμιτη επεξεργασία τους με τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές.Εκδ.Σάκκουλα,Αθήνα-Κομοτηνή,1997
- xiv. ΣΑΤΛΑΝΗΣ ΧΡ.,Εισαγωγή στο δίκαιο της διεθνούς προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ,Εκδ.Αντ.Ν.Σάκκουλα,Αθήνα-Κομοτηνή,2003
- xv. ΜΗΧΑΗΛΙΔΗΣ-ΝΟΥΑΡΟΣ Γ.,Το απαραβίαστο του ιδιωτικού βίου και η ελευθερία του τύπου,Το Σ.1983,σελ 369-391

- xvi. ΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΣ Μ., Η χρήση προσωπικών δεδομένων και η διαπάλη μεταξύ των ελευθεριών των κατόχων τους και ελευθεριών των υποκειμένων τους, ΝοΒ, τόμος 48, Αθήνα 2000, σελ 1-6, 18-19.

Διαδικτυακές Πηγές

- www.dpa.gr
- www.dsanet.gr
- www.curia.europa.eu

VIII)Λήμματα

Αρχή δημοσιότητας	Principal of publicity
Δικαιώματα	Rights
Δικαιώματα πληροφόρησης	Right of information
Ιδιωτική ζωή	Private life
Οικογενειακή ζωή	Family life
Τύπος	Press
Νομολογία	Jurisprudence
Σύνταγμα	Constitution
Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης	Mass Media

